

Clairy Polak

Voorbij, voorbij

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

1

Het liefst zou ze nu in de auto stappen, naar Zwitserland rijden, uitstappen in Stechelberg, naar boven klimmen het Sefinental in, een laatste groet brengen aan de plek waar ze ruim twintig jaar geleden de as van haar vader had uitgestrooid, verder lopen naar het eind van het dal, voorbij die prachtige grote zwerfkei aan de rivier waar ze altijd picknickten en de meegebrachte drank koelden, de gletsjer op klauteren en het zich gemakkelijk maken met een fles wodka in de hand en Schuberts Winterreise op de oren.

Hoe romantisch kan zelfmoord zijn, denkt Judith, en bovendien zou het wel wat overdreven zijn om er negenhonderd kilometer voor te reizen. Dus blijft ze op de bank zitten, het bijna lege glas rode wijn in de hand, met de andere hand wezenloos de oude kat aaiend, de wangen nat van zelfmedelijden en schuldgevoel. Met dat ene beeld voor ogen: Leo met een van woede en onbegrip vertrokken gezicht, handen diep in de zakken van zijn regenjas, weglopend en weer terugkerend, haar vervloekend omdat ze hem ergens naartoe had gebracht waar ze hem zou achterlaten, tussen allemaal vreemde mensen. Want hoewel hij niet meer in staat was de dingen te benoemen, na te denken in termen van oorzaak en

gevolg, en allang niet meer wist waar hij woonde of waar hij thuis was, voelde hij blijkbaar feilloos aan dat ze hem onder valse voorwendselen had meegenomen op een tochtje – ‘kom schat, we gaan een eindje rijden’ – waarvan hij niet zou terugkeren. Dat ze hem verraden had en in de steek zou laten.

Ze heeft zich dit moment het afgelopen jaar talloze malen proberen voor te stellen, maar het was haar telkens weer ontglipt. Zoals je bij het ontwaken een vaag besef kunt hebben van een gebeurtenis waarvan je moet hebben gedroomd, maar die je niet kunt thuisbrengen. Ten slotte had ze het moment zo lang mogelijk uitgesteld en de gedachten eraan verdrongen totdat de werkelijkheid ondraaglijker was geworden dan de droom.

‘Je moet nu weggaan,’ had de Eerste Verzorgende tegen haar gezegd – de mensen worden hier regelmatig aangeduid met hun functie – ‘het is beter dat je nu gaat. Wij nemen het over, we zijn dit gewend. Bel morgen maar even.’

‘Ach gut,’ had ze de receptioniste die de deur voor haar ontsloot nog horen zeggen toen ze snikkend naar buiten liep. Zo was ze naar Amsterdam teruggereden en sindsdien had ze niet meer kunnen ophouden met huilen.

Vrijheid. Wat had Judith er de laatste vier zware

maanden naar verlangd, toen Leo ieder moment van de dag en de nacht agressief kon worden of weg kon lopen en ze bijna was bezweken van vermoeidheid. De vrijheid om dingen te doen waar ze de afgelopen jaren niet meer aan toe was gekomen, omdat ze Leo geen minuut van de dag meer alleen kon laten zonder dat er ongelukken gebeurden. Omdat hij het gas aandeed om water op te zetten of te koken en hij het volgende moment al niet meer wist waarom hij bij het fornuis stond. Omdat hij de wc niet meer wist te vinden en zijn plas dan maar deed in een stoel of op de bank. Omdat hij haar doorlopend zocht en in paniek raakte als hij haar niet vond, de straat op liep om haar te roepen, de weg kwijtraakte en in het gunstigste geval door een buurtbewoner werd opgepikt, gekalmeerd en weer thuisgebracht. Maar ook als ze er was rende hij regelmatig de straat op, op weg naar iets onduidelijks dat hij thuis noemde. Dan was het alsof hij vluchtte, zo ver mogelijk bij haar vandaan, de cipier die hem gevangenhield op een plek die hij niet langer herkende als hun woning en die hem altijd wilde vergezellen als hij eens een frisse neus wilde halen. Ze had het hem zo vaak proberen uit te leggen, maar hij begreep het niet – hij was toch geen kind? Of hij onthield het niet, wat er na haar zoveelste poging om het duidelijk te maken steevast toe leidde dat ze tegen hem uitviel. Uit wanhoop,

woede of onmacht, dat maakte niet uit, maar ze had dat natuurlijk nooit mogen doen. Hij kon het ten slotte ook niet helpen, het was die stomme ziekte, en bovendien hielp het niet om te schreeuwen, maar ze had er steeds minder weerstand tegen kunnen bieden. Om vervolgens verteerd te worden door spijt, bittere spijt dat ze zich had laten gaan en hem had gekwetst en in verwarring gebracht. Haar Leo, van wie ze zo ontegenwoordig veel hield, die ze zo miste en zonder wiens nabijheid ze zich zo eenzaam voelde. Judith schenkt zichzelf nog eens in. Even moet ze glimlachen bij de gedachte aan het begin van hun liefde, toen na de eerste maanden duidelijk werd dat hij bij haar in Amsterdam zou intrekken. Aanvankelijk had het vooruitzicht voortaan alles met z'n tweeën te moeten doen of in ieder geval doorlopend rekening met hem te moeten houden haar beangstigd. Nooit meer onderuit op de bank met een zak chips of chocoladetoffees, ongegeneerd zitten snotteren bij een sentimentele flutfilm, nooit meer de boel de boel kunnen laten, onaangekondigd een paar dagen weg naar vrienden, Vier laatste Lieder keihard door de kamer laten schallen of een dagje ongewassen in badjas door het huis scharrelen. Maar ze had het allemaal geen moment gemist. Tot haar verbazing vond ze het heerlijk Leo voortdurend om zich heen te hebben. Op het ongezone

af. Als Leo in de buurt was ging het leven een octaaf omhoog. Behalve werken deden ze al snel alles samen en dat was al die jaren zo gebleven.

Nu zou ze voortaan alles weer alleen moeten doen. Alleen uitgaan en alleen thuiskomen, alleen naar bed en alleen opstaan, alleen eten, alleen drinken. Alleen herinneringen ophalen. Alleen leven, alleen doodgaan. Ze neemt nog een glas wijn en zet de televisie aan.

Zestig is Judith nu. Totdat ze Leo leerde kennen, bijna dertig jaar geleden, was ze overtuigd single, had ze haar eerste schreden in de journalistiek gezet en verdiende ze de kost met allerlei schnabbels. Een handjevol goede vrienden en een iets grotere kennissenkring was voldoende om zich mee te amuseren, slap te ouwehoeren, felle politieke discussies te voeren en uit te gaan. Zo nu en dan nam ze iemand mee naar huis uit het café, omdat dat er nou eenmaal bij leek te horen en de drank ervoor zorgde dat ze zich wat minder bewust was van haar lichaam. Over het algemeen vond ze seks een nogal overschat genoeg, maar ter afsluiting van een avondje uit was het ontspannen en vrijblijvend genoeg om er plezier aan te beleven. En het was ook niet vervelend je zo nu en dan begeerd te voelen.

Een avondje stappen was in die tijd een vast onderdeel van haar levensstijl. Als ze iemand de weg moest uitleggen in Amsterdam deed ze dat meestal aan de hand van de kroegen langs de route. Het was dus niet vreemd dat ze ook Leo in het café had leren kennen. Hij was een drinkmaatje uit de stamkroeg van haar vriendin Gerdie, die had besloten Leo aan haar te koppelen nadat het haar zelf, ondanks menige gezamenlijk doorgebrachte en rijkelijk besprenkelde avond, niet was gelukt hem in bed te krijgen. Je zou het een vriendendienst kunnen noemen.

Toen ze op een koude winteravond tegen elven het café binnenkwam stonden ze aan de bar met hun jassen nog aan. Gerdie gehuld in een halflange jas van namaakbont met naast haar een soort michelinmanneling in een dik gewatteerd jack met een rood hoofd van de kou en de kennelijke hoeveelheid drank die er al doorheen was gegaan.

Het was geen liefde op het eerste gezicht geweest, zeg maar gerust een valse start.

‘Dit is nou Leo.’

‘Hallo, Leo dus,’ zei Leo. ‘Veel over je gehoord.’

‘Nou, dan hoef ik je dus niets meer te vertellen,’ had ze stuurs geantwoord. ‘Leuke avond gehad?’ Ze had er een hekel aan op achterstand te beginnen als het gezelschap al een slok ophad. En het ergerde haar behoorlijk dat Gerdie blijkbaar al van alles over haar

had verteld zonder dat ze wist wat. Hoe het verder was gegaan die avond was ze vergeten, die herinnering was verzopen in een poging haar ongemak te verdrinken.

Daarna was hij vaker langsgekomen als ze met Gerdie in het café had afgesproken. Op eigen gelegenheid. Min of meer nuchter, minder rood en niet verpakt in een glimmend jack bleek Leo een aardige, charmante man te zijn, een levensgenieter met onverwacht veel humor, prachtige handen, blauwe pretogen achter de brillenglazen, en mondhoeken die, als hij het naar zijn zin had, omhoog krulden tot zijn mond een half maantje vormde.

‘Nou, het is geen Robert Redford,’ begroette een van haar beste vrienden haar nieuwe liefde. Op de een of andere manier klonk dat geruststellend, als een bevestiging dat het deze keer echte liefde was en geen kortstondige betovering door een quasiromantische sprookjesheld. Niet dat ze in het verleden heel erg verwend was met knappe heren. De meeste mannen met wie ze in haar volwassen leven iets had gehad waren een flink stuk ouder geweest dan zij en met enige regelmaat ook min of meer getrouwd, wat de vrijblijvendheid zeer ten goede kwam. Ook Leo was ouder, dertien jaar maar liefst. Hij was al een tijd gescheiden en aanvankelijk nogal terughoudend om

een relatie met haar te beginnen júst vanwege het leeftijdsverschil, wat ze op een bepaalde manier wel aandoenlijk vond. Ze hadden het heerlijk samen, konden niet van elkaar afblijven, wat Judith buitengewoon verbaasd deed staan over zichzelf en wat de omgeving afwisselend vertederde en irriteerde.

Geheel tegen de tijdgeest in had ze hem na anderhalf jaar ten huwelijk gevraagd, op een ijskoude winterse avond – vele malen kouder dan die toen ze elkaar voor het eerst hadden ontmoet, er werd later die week een Elfstedentocht gereden. Ze zaten in een afgeladen vol Amsterdams eetcafé. Hij had tranen in zijn ogen gekregen, maar tegelijkertijd had zijn mond gelukkig het halve maantje gevormd waar ze zo dol op was: ‘Ja, o, graag. Meen je dat, weet je het zeker?’ had hij geantwoord en ze waren starnakel geworden en over het ijs van de Bloemgracht teruggewankeld naar huis.

2

‘Ik heb hem net nog gezien, hij zwerft hier beneden ergens rond,’ is het eerste wat de conciërge zegt als Judith door de dubbele glazen deur de hal van de instelling binnenkomt waar Leo nu woont. De vloer bestaat uit straattegels, om een natuurlijke overgang te suggereren van de buitenwereld naar de binnenwereld van de bewoners. Vanuit de hal ziet ze het centrale plein met het waterbassin en de klaterende fonteintjes. Eenmaal binnen lijkt het net een kleine woonwijk. Leo heeft een kamer in woning nummer 23. Hij wandelt veel door de wijk en gaat met enige regelmaat buurten bij een van de andere woningen. Dan moet ze hem zoeken, wat soms wel een halfuur kan duren. Hij is niet iemand voor achter de geraniums, nog niet.

Toen hij nog thuis woonde, was het niet anders geweest. De laatste paar jaar was hij rusteloos. Hij wilde voortdurend naar buiten, ongeacht het weer. Binnen verveelde hij zich. Lezen ging niet langer, de televisie boeide hem niet, naar de dagopvang wilde hij niet. Met de mensen daar had hij niets gemeen, vond hij. Bovendien zag hij het nut niet in van al dat schilderen, koekjes bakken, bloemschikken of wat ze verder bedachten om hem van de straat te houden. Een zorgboerderij? Hij moest er niet aan